

განვითარებული გამოცემა 1999 წლიდან

ილორი

E-mail: roland.jalagania@mail.ru
E-mail: r.jalagania@mail.ru
E-mail: gazetilori@gmail.com

№376 (435) 16-23 აგვისტო 2016 წ. სახალხო მოძრაობა „სამებრელოს“ ორგანო ზასი 50 თეთრი

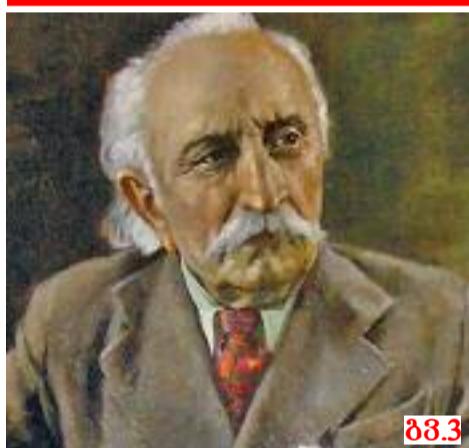
სირსევილი ის კი არ არის, რომ მაგრავი ლავარაკობა, არავად ისაა, რომ დანარჩენი ეართვალება არ ვიზით მაგრავი ინა – აკაკი გაიცა

ჰამლეტ ჭიქაშვილი: ხელისუფლება და ეკოლოგიური პროგლოგიაზე

გვ.2

აცხორ დაცელია:

დია წერილი
საქართველოს
პრეზიდენტის
მოწევებულ გერმანია
მარგვალაშვილის.
რომელიც გიყინა გვ.2
ივანიშვილის
ხაზრით აირჩია
ეართველია ხალხმა!

დიმიტრი გულია
– ტალანტები
არ ხდებიან,
ტალანტებად
იგაღებიან...

გვ.3

ექსენაციონელი დაკატაზების
ცაზარ ჩოჩელისა და დამურ
გადალიას ჩინერი რცხება
სენაკში

გვ.4

ნეგზარ კვაშილავა:
უცხო სიტყვათა
კოლექტი
ნარმომავლობა

გვ.7

გვამების

ზედამხედველი

ართა

ხიზანიშვილი

გვ.11

მირიან მირიანევილი:
სააკაშვილის მიერ
მიზანებული თანხეს
რაოდენობა 15-დან
20 მილიარდ
ლოდარამდე
მერყეობს!

გვ.5

ზურაბ
გვარაცხელიას
გლობი

გვ.8

დავით თორჩია:
გაუნაღებელი
გულისფივილი

გვ.10

ეკსეაციონალი დაკუტაზების ცენარ ჩოჩელისა და დამურ გაღელის ჩინერი რცხვება საცავი

გამოქვეყნის მიზანის მიზანის
გაფინანსების მიზანის მიზანის

„აირჩიეთ, ბიზნესი და დასაქმებული მოსახლეობა თუ გულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი!“ ამიტომაც „ვერსამ“ ველა ის დოკუმენტი მოპოვა, რომელიც გაიცა და შეეცადა გაერკვა, სჭირდება თუ არა საქართველოს კიდევ ერთი ცემენტის ქარხანა?! შესწავლილია თუ არა ბაზარი და ასევე, ჩატარდა თუ არა კელევა, თუ რა საფრთხეს შეუქმნის კირქვის საბაზოსა და ქარხნის მშენებლობა სენაკის ისტორიულ ნაწილს, მითუმეტებს, რომ, ჩვენი ინფორმაციით, 80-იან წლებში, კომუნისტურმა ხელისუფლებამ ტაშქნის დაბორატორიის დასკვნის საფუძველზე კირქვის საბაზოც დახურა და აშენებული ქარხნის ამჟღავნების ნებართვაც არ გაასცა... მოკლედ, კითხვა უამრავია, დღეს კი კონომიკურ ნაწილს განვიხილავთ!

სენაკში, სოფელ ნოსირში, ქლინიკების ცემენტის ქარხნის მშენებლობა ოფიციალურად, 25 ივნისს გაიხსნა. ცერემონიას საქართველოს პრემიერ-მინისტრი გიორგი ქვირიკაშვილი, მთავრობის წევრები, ასევე ლიცენზიის დოკუმენტიდან ირკვევა, რომ კოტიანეთის კირქვის მოპოვების ჯამური ოდენობა 6 210 000 ტონაა. ლიცენზია 20-წლიანი ვადით, 27.08.2015 წლიდან, 20.12.2034 წლამდე გასცეს.

მოკლედ, 2017 წლის ბოლომდე, „ქართული სამშენებლო მასალების კომპანია“ სენატი, სოფელ ნოსირში, ცემენტის საწარმოს ააშენებს. ამ მიზნით, „აწარმოე საქართველოს“ ფარგლებში, მთავრობამ ინვესტიციას 1 ლარად, 263 265 კვ/მ ფართი გადასცა. საპრივატიზებო პირობების შესრულების მიზნით, „ქართული სამშენებლო მასალების კომპანიამ“ 8 867 408 ლარის ინვესტიცია უნდა განახორციელოს. სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს ინფორმაციით, ინვესტიციისთვის გადაცემული უძრავი ქონების ღირებულება 2 216 852 ლარია.

შემდეგ, 22 ნოემბერს დატოვა. 2013 წლის 24 იანვარს, ცენტრ ჩოხელი უკანონო შემოსავლების ლეგალიზაციის (ფულის გათურება) და სამშენებლო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობის ბრალდებით დააკავეს. ფინანსთა სამინისტროს საგამოიქმნო სამსახურში აცხადებდნენ, რომ გუბერნატორად მუშაობის პერიოდში, ჩოხელი შპს „ნიუ ენერჯის“ მფარველობდა და სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული პროექტების შესრულებასთან დაკავშირებული კონტრაქტების გაფორმებაში ხელს უწყობდა. სახაცვლოდ, ჩოხელი უკანონოდ იღებდა და დიდი რეალური ინვესტიციის კონკურენტუნარიანობისთვის.

ექსპრესში ვარაუდობენ, რომ ცენტრ ჩოხელმა სოციალური ფონით საეჭვდირებით მთავრობა შეცდომაში შეიქვინა. თუ სახელმწიფო ინვესტიციას საეჭვდაციურ პროექტში ჩადებს, ეს შანსს მოუსპობს მრავალ ქართველ მეწარმეს, მოახდინოს არსებული რესურსის რაოდენობაც კი უჭირს ცენტრის გატახა. შესაბამისად, არსებული სიმძლავრეების ათვისება ვერ მოხდება და ინვესტირო იძულებული იქნება, ისევ ქართული ბაზარი აითვისოს, რაც კიდევ ერთი დარტყმა იქნება ინდუსტრიის კონკურენტუნარიანობისთვის.

„ვერსიის“ კითხვაზე, რა პირობით გადაეცა შპს „ქართული სამშენებლო მასალების კომპანიას“ ხელაპში მიწის ფართობი სიმტლურ ფასად – 1 ლარად, მოსაცდებს და ფულის გათვორების გზით, კანონიერ სახეს აძლევდა. სასამართლომ ჩოტელი 200.000-ლარიანი გირაოს სანაცვლოდ გაათვისეულდა.

ტერიტორია, 1 დათვებულ გზას ეცის თან „ქართული სამშენებლო“ 1075.000 ლირას. აქედან 750.000 – 52 505 100 დროში 458 222 ქსიხეშვილის გახილული უპასუხებს. სამშენებლო მასალების კომპანიას“ სენაკის დასავლეთ საქართველოს ბაზარზე ტონა ცენტრი, 2014 წლს – 14 544 900 გაია მიმღება

ზურაბ პირალაცხელიას ბლოგი

8 აგვისტო..

ვერანანაირად ვერ ავუგლი გვერდს ამ თარიღს... მტკიგა „გ აგვისტო“ და გული მეტუშება დაღუპული თანამემამულების გამო... დაგსტირი ჩვენს ეროვნულ უძველეს ბასა... მანიც, რატომ ვართ ასეთ უბედურ ბერზე განხენილები? არა, ასებარად უთო მაცისაგან ვართ გაზადებოდი, თორემ როგორ შეიძლებოდა ქართველ ერს ისე აბნეოდა გზა-გვალი, რომ მამათელი კ. წ. დიდი პოლიტიკოსის, უფშებითინე მიშას და ჭორვილელი აფერისტის სამანი აულაციოდ გაეხადა თავი?! არა, მართლაც გასაოცარია და არ გვეყაღრება, ნამდგილად სამარცხებინოა ეს ათასწლეულთა ქარტეხილებს გამოდეული კოდნებისათვის! მესმის, რომ დიდია წერის გადაღილისტურ-მონდიალისტური შავბეჭდი მაღების მხრიდან! მეშის, რომ ფული ჯოვოხეთს ანათებს და იმ ზემოთხსენებულ შავბეჭდ ძალას როდი გაუჭირდებოდა აქ კ. წ. მეტუთე კოლონის ფორმირებაც, მით უმეტეს, რომ მათ ამისათვის უამრავი აპრობირებული საშუალება გააჩნიათ, მაგრამ მე მასშტაბები მაკვირვებს! მე ასე მასობრივად ზორბირებულთა რაოდენობრიობა მაშტოობს! ლამის ჰემშალოს ჩემი ჯიშის და ჯილდოების სტრატგიით აზროვნების სიტრანს! წარმოუდგენელობის, მაგრამ ქართველი ერის მნიშვნელოვან ნაწილს ნამდგილად ადარ გააჩნია უკვე უნარი - ადემპატურად მიიღოს და გაითავისოს ჩვენი ეროვნულ-სახელმწიფობრიობისათვის საინცოცხლოდ უმნიშვნელოვანების კონცეპტუალური იდეები! აი, ეს არის უაღრესად საგალალო და შემაშფოთებელიც!

8 აგვისტო კი, კიდევ ერთი ტრაგიძული ფურცელია ჩემის ისტორიაში... ერთ-ერთი ფურცელი... ტრაგედია, რომ უცხო ზე-სახელმწიფოთა თუ ტრანსნაციონალურ კორპორაციათა მტაცებლურ ინტერესებს ეწიოდა ჩემი ეროვნული ინტერესები! არადა, მსოფლიოში მომდინარე პროცესების, გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური, გეოსტრატეგიული პროცესების საღად, ადექტატურად გაანალიზების შემთხვევაში ჩემი ნამდვილად შეგვეძლო და მწამს, რომ დღესაც კი არის შესაძლებელი გა-დავდგათ სწორი საგარეო პოლიტიკური ნაბიჯები! არც გვაქვს სხვა გზა! სხვა არჩევანი ჩენ არცა გვაქვს! არსებობს დილექტი, რომელიც მდგომარეობს შემდეგში: ჩემი ან გაგარინმელებით ევრო-ატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრირებაზე ბოლგოთი იდექ- ბის ტირაჟირება-დამკიდრებას და ამთ სრული ფიასკოსათვის გავწირავთ ჩემის სახელმწიფოთვებრიობას, ან პრაგმატული საგარეო პოლიტიკის გატარებით, ყველა დაინტერესებული სახელმწიფოთვების და განსაკუთრებით კი, მეზობელი ზესახ- ელმწიფოს ინტერესების გათვალისწინებით, ამავე ინტერესთა დაბალანსებით გადავარ- ჩენთ საპუთარ ეროვნულ სახელმწიფო- ბრიობას... უფრო მეტიც, ამ შემთხვევაში,

საქართველოს კულტურის დონეს 12 წლის

სტატისტიკური მონაცემები დაღადგენებნ, რომ წინა წელთან შედარებით, საქართველოში უმუშევრობის დონე 0.4 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 12.0 % შეადგინა. სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა დასაქმებისა და უმუშევრობის მაჩვენებლების შესახებ ინფორმაცია გამოიქვენა, რომელის თანახმადაც, 2015 წელს საქართველოში უმუშევრობის დონე 2014 წელთან შედარებით 0.4 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 12.0 პროცენტი შეადგინა.

საქართველოს ინფორმაციით, 2015 წელს
უმეტესობის დონემ ძოლო 12 წლის
მანძილზე ყველაზე დაბალ ნიშაულს მი-
აღწია.

მართალია, არიან ქვეყნები, სადაც უმუშ-
შევრობის ღონე 1 პროცენტზე ბევრიდ
ნაკლებია, მაგრამ ფაქტია, რომ მთელ
პლანეტას დღეს უმუშევრობის სინდირომი
ახასიათებს!

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ცნობით, 2015 წელს ეკონომიკურად აქტიურმა მოსახლეობამ, შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობის (15 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობა) 67.8 პროცენტი ჟედაგინა. წინა წელთან ჟედარებით მოსახლეობის აქტიურობის დონე გაიზარდა 1.3 პროცენტული ჟანქტით, ხოლო დასაქმების დონე – 1.4 პროცენტული ჟანქტით.

წინა წელთან შედარებით ქალაქის ტიპის დასახლებებში დასაქმების დონე გაზრდილია 2.3 პროცენტული პუნქტით, ხოლო სოფლის ტიპის დასახლებებში – 0.8 პროცენტული პუნქტით, წინა წელთან შედარებით აქტიურობის დონე ქალაქის ტიპის დასახლებებში გაზრდილია 2.4 პროცენტული პუნქტით, ხოლო სოფლის

ტიპის დასახლებებში – 0.5 პროცენტული პუნქტით.

საქართველოს ცნობით, ტრადიციულად, დასაქმებულებში ჭარბობს ოყოთდასაქმებულოთა წილი. 2015 წელს 2014 წელთან შედარებით დაქირავებით დასაქმებულოთა რაოდენობა გაიზარდა 8.8 პროცენტით, ხოლო ოყოთდასაქმებულოთა რაოდენობა პირიქით 2.7 პროცენტით შემცირდა, რის შედეგადაც დასაქმებულებში დაქირავებულოთა წილი 2.7 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა.

მათივე ინფორმაციით, უმუშევრობის დონე გაცილებით დაბალია სოფლის მოსახლეობაში, ქალაქის მოსახლეობასთან შედარებით. 2015 წელს 2014 წელთან მათოვებაში უმუშევრობის დონის შემცირება დაფიქსირდა, როგორც ქალაქის, ასევე სოფლის ტიპის დასახლებებში და შესაბამისად, 21.5 და 4.8 პროცენტი შეადგინა. ამასთან, ქალაქიდ უმუშევრობის დონემ მინიმალურ მაჩვენებელს მიაღწია ბოლო 15 წლის, ხოლო სოფლად – ბოლო 9 წლის მაჩვენება.

9 ალის ძაბული ხე.
საქსტატის ცნობით, წინა წელთან
შედარებით, უმუშევრობის დონე რეგიონზე
ჭრილში გაზრდილია მხოლოდ შიგა
ქართვისა და კახეთის რეგიონებში,
შესაბამისად, 0.8 და 0.7 პროცენტზე
ჰუნძტით. თბილისში, სადაც უმუშევრობის
დონე ყველაზე მაღალია, ანგიშნული
მაჩვენებელი 1.1 პროცენტზე ჰუნძტით
არის შემცირებული.

„დასაქმებისა და უმუშევრობის მაჩვენებლების სქესობრივ ჭრილში განხილვისას აღსანიშნავია, რომ 2015 წელს, 2014 წელთან შედარებით, უმუშევრობის დონე შემცირდა როგორც ქალებში (0.2

(0.5 პროცენტით), ასევე გაცემში

შესაბამისად 10.2 (მინიმალური მაჩვენებელი ბოლო 15 წლის მანძილზე) და 13.5 პროცენტი (მინიმალური მაჩვენებელი ბოლო 11 წლის მანძილზე) შეადგინა. ტრადიციულად კაცებში უმატებერობის დონე უფრო მაღალია ქალებთან შედარებით. ამის ძირითადი მიზეზია ის, რომ დაუსაქმებელი ქალების უმრავლესობა არააქტიური მოსახლეობის კატეგორიას მიეკუთხება. ქალებში არააქტიურობის დონე თითქმის ორჯერ აღმატება კაცებში ანალოგიურ მაჩვენებელს (შესაბამისად 41.1 და 21.9 პროცენტი). ამგვარად, კაცებთან შედარებით, ქალებში დაბალია როგორც აქტიურობის, ასევე დასაქმების დონე“, — ნათქვამია ინფორმაციაში.

საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 2014 წლითან შედარებით, აქტიურობის დონეზე ქალებში გაიზარდა 1.8 პრცენტული კუნძულით, ხოლო ქავებში 0.7 პრცენტული კუნძულით და შესაბამისად, 58.9 და 78.1 პრცენტით შეადგინა.

2015 წელს 2014 წელთან შედარებით
ქალებში დასაქმების დონე გაიზარდა 1.8,
პროცენტული პუნქტით, ხოლო კაცებში
1.0 პროცენტული პუნქტით და შესაბამისად
52.9 და 67.6 პროცენტი შეადგინა.

„უმუშევრობის დონის განხილვა ასაკობრივ ჭრილების გათვენების, რომ 2015 წელს უმუშევრობის დონემ ყველაზე მაღალ ნიშანის 20-24 წლის ასაკობრივ ჯგუფში მიაღწია (32.0 პროცენტი), რაც 1.5 პროცენტით მატებული პუნქტით მაღალია 2014 წლის მაჩვენებელთან შედარებით. უმუშევრობის დონე ტრადიციულდად ყველაზე დაბალია 65+ ასაკობრივ ჯგუფში. ამის მიზეზია ისა-

ჩვენ აუცილებლად უნდა შევსძლოთ ხალის კრისტოლიდირება გადარჩენის იდეის გარშემო და როცა ჩამოვალდიდებით რეალურ, ანგარიშგასაწევ ძალად – აი, მაშინ ხელისუფლება-მთავრობისაგან კატეგორიულად და პრინციპულად უნდა მოვითხოვოთ საკანონმდებლო გარანტიები! აუცილებლად უნდა მოვთხოვოთ უმაღლეს სახელისუფლებო სტრუქტურებს ჩვენი დაცვა-განვითარების რეალური მექანიზმების შექმნა! აშკარაა, რომ მძღვრი სახოგადოებრივი ძალის კონსტრუირება-ორგანიზების გარეშე ჩვენი სამართლიანი მოთხოვნები და ინიციატივები ნებისმიერი ხელისუფლება-მთავრობის მიერ მომავალშიც მჟღმივად იგნორირებული იქნება! ასე რომ, აუცილებელია ამ მიმღრთულებით ვიდგართ! აუცილებელია ამ პრიფილის საზოგადოებრივი მიმღრთის გასაშლელად დაუღალევად გავისარჯოთ! დიას, ეს არის პრინციპულად სწორი გზა! დიას, ეს არის ევროპური გზა! დიას, ეს არის მართველი გზა! დიას, სწორედ ამაში და მხოლოდ ამაშია ჩვენი სხენა! ჩვენ არ გვაქვს უფლება პროცესების რეგოლუციურად განვითარებაზე ვიფიქროთ! დიას, რეპოლუციაზე ფიქრიც კი არ უნდა გავივლოთ გულში, რამეთუ ეს საბოლოოდ დაასამარებს ჩვენი იდენტობის დაცვა-შენარჩუნების საკრალურ იდეას! ჩვენ არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დავუშვათ ამგვარი პერსპექტივა, რამეთუ ეს 100%-იანი ალბათობით ბოლოს მოეტებს არათუ კოლეურ-იტერიულ ერთიანობას, არამედ, ერთს როგორც ასეთის – პოპულაციასაც კი! ასე რომ, რეგოლუციაზე მინიშნებაც კი დამდგენერლია და კატეგორიულად მოუღებელი... გამომდინარე აქვთან, ამისკენ პირტბულურად მიღრეკილ პერსონებს, თუმცა ასეთები ბუნებაში მაინც არსებობენ – დაბეჭითებით მოვუშოდებ თავიდან ამოიგდონ ეს უკეთურება!.. და, თუ, ეს მოწოდება იგნორირებულ იქნება ვინმექს მხერიდან – მაშინ აპრიორი ვაცხადებ, რომ სადაც მოაზროვნე პატრიოტული ძალები ვიტოგვის უფლებას ჩვენი მხერიდან ეს ყოველივე დაკალიფიცირდეს ვათანარა მარგალიონობების მიერ ინსაირირებულ მზადვრულ პროგრამიად!..

და, ბოლოს:

იმედი მაქვს ამ ხემი განცხადების
შინაარსი თუ ქვეტექსტი აღექვაზურად
იქნება გააზრებული... რომ, კიდევ ერთხელ
არ გავხდები მორიგი და ამაზრზენი ინ-
სინუაციების მსხვერპლის...

უფალი ფარავდეს მარგალონას და
სრულიად საქართველოს!..

ზურაბ გგარაცხელია,
სახალხო მოძრაობა „სამეგრელოს“
ზუგდიდის ორგანიზაციის
ხელმძღვანელი

რომ 65+ საპენსიო ასაკიდა და მოსახლეობის
დიდი ნაწილი არ არის დასაქმებული, არ
ექცებს სამუშაოს და შესაბამისად,
არააქტიური მოსახლეობის კატეგორიას
მიეკუთვნება, – ნათქვამია საქსტატის ინ-
ფორმაციაში.

ფაქტია ისიც, რომ დასაქმებულთა ჯგუ-
ფის რიცხოვნობას დიდად ამცირებს თვით-
დასაქმებულთა რიცხვი, მაგრამ თუ ეს
ადამიანები ახერხებენ სარჩოსათვის
საჭირო თანხის გამომუშავებას, ეს იმას
ნიშნავს, რომ ისინი გაძლევენ იმ დროის
განმავლობაში, რაც მათ სახელმწიფო
ან ბიზნესტრუქტურებში ჩანარგვას დასტირდ-
ება! მართალია ნაციონალები ბევრს
ყავანებენ მაზე, რომ ჩვენი წახვლის
შემდგა ქვეყანა ჩამოიშალათ, მაგრამ, რო-
გორც ხედავთ, ციფრები და ფაქტები
საპირისპიროზე მიუთითებენ. იმედი უნდა
ვიქონით, რომ ეს ტენდენცია კლავ
ა არ დაიწყება!

საქართველოში კატასტროფები და კატაკლიზები მოჩარჩენა

ფიქრები ქართული ენერგეტიკის შესახებ
არასამთავრობო ორგანიზაციები და
საზოგადოების გარეკვეული ნაწილი
ჰიდროელექტროსაბადეურების მშენებლობის
წინააღმდეგ საპროტესტო აქციებს მარ-
თავებს. მათი განცხადებით, ნენსკრაპების,
სუდონპესისა და სხვა დიდი პესების
მშენებლობას გარემოსთვეის ნებადიური
შედგები მოყვაბა. ენერგეტიკის სამინ-
ისტროს სელმძღვანელობა მათ პროტესტს
პროვოკაციად მიიჩნევს, ეს არასამთავრობო
ორგანიზაციები ქვეყნის ეკონომიკის
წინააღმდეგ საბრძოლველად არიან მო-
მართულნი, გაუგებარია მოსახლეობას
რატომ სჯერა მათი განცხადებებისო.
„პროტესტანტებს“ თავიანთი პოზიციის
გასამაგრებლად, არაერთხედ მოუქანინათ
ენგურჟების, რომელის მშენებლობა ექსპლუ-
ატიციამაც თურმე დააქცია საქართველო,
ეშირად მოისმენთ, ენგურჟესმა დადუპა-
სებანეთი, ტენიანობის მატებასთან ერთად,
სხედასხევა დაავადებებმაც იმატა, მაგრამ
იმას არ ამბობენ, რამდენი სიკეთე მოვგო-
რანა ამ უნიკალურმა პესმა, რომელსაც
მსოფლიოში ანალოგი არ აქვს“, აცხადებს
სამეცნიერო-კალეგიოთი და საპროექტო-
სამიერო ინსტიტუტის ყოფილი დირექტორი,
ენერგეტიკის აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი
ანზორ ჭითანავა.

— ენგურეპესმა დღემდე ათ მილიარდ
კვტ/სთ-ზე მეტი ელექტროენერგია
გამოიმუშავა, ეს იციო რამდენი ჟეშის,
გაზის, მაზუთის, ქანანაშირის დაზოგვაა,
რომელთა წაც მნიშვნელოვნად
აბინძურებს გარემოს. ენგურეპესი რომ
გვქორდა, გაცილებით უარს მდგრამარე
ობაში ადმონიცნებოდით, ენერგეტიკა ხომ
მაინც გვჭირდებოდა. აქედან გამომდინარე,
საქართველომ ძალუე დიდი სარგებელი
მთილო, გული იმაზე მტკიცა, რომ ჯეროვნად
არ ხდება ამის შეფასება. სამწუხაროდ,
ჩემმა თაობამ ვერ მოვახერხეთ ამ პრექ-
ტი ში ხადებული ყველა გადაწყვეტილების
ბოლომდე მიყვანა, იმიტომაც ხდება ეს
ჰესი ასე ვთქვა, კრიტიკის საგანი, ანაკლი-
ის მიზანიერებში ნაარი იჩცება, ზღვა
მიწას ჭამს და პლატფორმაზე ისრუევა. მდინარე
ენგურს ჰესის გამო, ინერგეტული მასალა
(ქა-ლორდი) ადარ ჩაქვს, რომ გამაგრდეს
ზღვის ნაპირიო. აღბათ მკითხავთ, რატომ
წინასწარ არ გაითვალისწინეთ, ეს რომ
არ მომხდარიყოთ. გავითვალისწინეთ, ეს რომ
ოღონდების კი არა, როგორ ჩავიაროთ
კაშელიდან ამოღებული ქვა უკან, არამედ
როგორ შეგვევხსო იმ მასალის დეფიციტი,
რაც კაშესალმა გადაკეტა.

დეფიციტის შევსების შემდეგი მეთოდი
შევიმუშავეთ, ჩავტარეთ ცდები 3 ქმ-იან
უბანზე, 40 ქმ-იან უბანზე და არაჩვეულქ-
ბრივი შედეგები მივიღეთ, რომელიც
პრაქტიკულად ნულოვან დანახარჯს
უწოდდება. ჩვენი პროექტის მიხედვით,
ერთი კილომეტრი სიგრძის ნაბირის დაცვა,
40-დან 50 ათასი მანძალად ჯდებოდა, ეს
ენგურუნების ტარიფში შესული ისეით და-
ბალი მაჩვენებდებოდა, რომ სადაპარაკოდაც
არ დირს. სანამ ენგურშესი გაიშვებოდა,
იგივე ენგურის კალაპოტიდან უნდა მოგვწ-
პოვდინა ინერტული მასალა, რომლის
შემავსებლები 120 მმ-მდე ზომის იქნებოდა,
რადგან პლაში წარილი ქვით უნდა დაი-

ეს მეოთვი მთლიანად ქართველების
შემცულებულია, იყო ასეთი ორგანიზაცია
„ნაპირების დაცვა“, მან გამოწერა რე-
ცეპტები, რაც ჩემმა ინსტიტუტმა
(ჰითორუპოლიტიკი) პროექტში გათავაზა.

საბქოთა კაგშირის დაშლის წინა პერიოდის არეულობამ, ეკოლოგიური მომრაობის გამწვავებამ და ა.შ. ამის განხორციელების საშუალება არ გამოვა, ფაქტორივად არ გადგაკეთინება, შეა გზაზე მივართოვთ მას შემდეგ ინტენსურად ირკვება ზღვის ნაირი. არის კიდევ მეორე საკითხი, რომელიც ვერ მოგვარდა, კაშხლის ქვეყით ტერიტორიაზე, ანუ ქვედა ბიეფში უსაფრთხოების პროცესები ბოლომდე არ არის მიყვანილი, როდესაც დადგება კაშხლიდან კატასტროფული ხარჯების გადმოშვების პერიოდი, ეს მართული პროცესია, თოვლის დროისა და კოესპირული წვიმების დროს უნდა გახსნა ფარგები და წყალი გაუშვა. ამ კატასტროფული ხარჯების სიდიდეც დადგენილია და მისი გავრცელების ხონაც, გულუბრუჟილობა იქნება იმის თქმა, რომ ამ ზონაში ყველა სახის კატასტროფის ადგევა იყო პროგებში ჩადებული, ეს გამორიცხულია. კატასტროფა იმიტომ ჰქვაა, რომ არაპროგნოზირებადია, მაგრამ, რაც პროგნოზირებადი იყო, ყველაფერი გავითვალისწინეთ. ამას ჭირდებოდა უსაფრთხოების დონისძიებები: სანაპიროს დაცვისთვის გამარტინით სამუშაოები, წყალმომარაგების, ხიდების დაცვის და ინფრასტრუქტურული სამუშაოები, რომ მოსახლეობის არეალში

არ გავრცელებულიყო კატასტროფული წელმოვარდნებით გამოწვეული ცედი შედეგები. ეს ვერ გავაკეთოთ, ვერ აკოთვისეთ ამისთვის გამოყოფილი თანხები, აგრეგატების გაშევბა და სხვა სამუშაო უფრო მნიშვნელოვნები მიგანჩნდა, ვფიქრობით მოითხოვთ, მაგრამ მერე დაინგრა საბჭოთა კავშირი და დარჩა ასე. აქვე ერთი ამბავიც მინდა გავიხსენ, შეავი ზღვიდან ენგურის ზედა წელზე ამოდიოდა ზუთხი ქვირითის დასაყრელად, ჩემი ბავშვობის პერიოდში და მერეც, ენგურპესის შექნებლობაზე რომ ვრცელდები, უამრავი ზუთხი დაგვიჭრია. კაშალმა ესეც გადაკეტა. პროექტში მისი კომპენსაციაც გავითვალისწინეთ და კოდორში (აფხაზეთის ტერიტორიაზე) ოვენტსაშენი ქარხანა ავაშენეთ (1975-80 წლები) ენგურპესის ხარჯება, რომელიც იმ პერიოდში ზუთხის 300 მილიონ ლიტობიგას იძლევდა, მანამდე არასდროს ყოფილა ამ რაოდენობის ზუთხი შეა ზღვაში. 90-იანი წლების მოვლენების შემდეგ ესეც გაუკეთებელი დარჩა. დილეტანტი ადამიანი ამას რომ უკურებს, ფიქრობს, რად მინდოდა ენგურპესი, თვეზეიც მოსპოო. ადამიანი ავად რომ ხდება, წამალი თუ არ მიეცი, შეიძლება იცოცხლოს, მაგრამ ვერ განიკურნება, ჩვენ ეს „წამალი“ არ მიგვაცემინეს და ჩამოყალიბდა საზოგადოებრივი აზრი, რომ პერიოდურებებიცა საქართველოს ბუნებას აჩანაგებს, არ გვინდა ჟერია, მითუმებების ასეთი გიგანტებით. ველა საკითხი თავიდან ბოლომდე მეცნიერულად არის შესწავლითი და განააღმინებული, ყველაფრის მოვლა-პატრონობა შეიძლება, მთავარია სახელმწიფო ღონიერებების სურვილი.

ხედებოდა, არავის ხელის შემყურე არ
უნდა ვეოფილიყავით, მაგრამ პოსტომუ-
ნისტურმა ხელისუცლებამ ეს არ გააკეთა,
სამაგისტროდ ის გააკეთა, რომ კორუფციის
შემადგენერალ ნაწილად აცილა, რომლითაც
ვული „კეთილებოდა“, მე შენ ამას არ
გადაგახდევინებ, სამაგისტროდ ფული-
დაღეო, ეს რეალობა დღეს ძალიან ძირი-
უჯდება საზოგადოებას, რადგან ის იმას
კი არ ხედავს, რომ მავანო პიროვნულად
ან ადამიანურად დააშავეს რაღაც, არამედ
მეცნიერების და მიმართულების უარყოფით
მაჩვენებლების ხედავენ, რითაც ხასს უს-
ვამენ ჰიდროენერგეტიკა არ გვინდა,
საქართველოს დუპაგისო.

— ბატონო ანზორ, ენგურის მიერ
ჩამოტანილი ქვა-დორდი ფაქტია, კაშაბალს
მიღმა ვეღარ გამოღის, მაგრამ სადღაც
ხომ რჩება. თუ ხდება მდინარის კალაპოტის
გაწმენდა, რომ ისეთი ტრაგედია არ
მოხდეს, რაც გასულ წელს დედაქალაქში
დარიალდა, მით უმეტეს, რომ მასშტაბები
გაცილებით დიდია.

— ას, ინტერესობა მასაკა აშენის უან-

— ეს იხერტული მასალი კაშხლის უკან
მდგრად წყალსაცავში იღებება, დალექშის
ინტენსივობაც შეფასებული გვაქვს — 170
წლის განმავლობაში წყალსაცავების
დონემდე შეიისება, 310 წლის გან-
მავლობაში კი მთლიანად ამოისება წყალ-
საცავი ამ მასალით. ასე რომ, ძალიან
დიდი პერიოდი გვაქვს დარჩენილი, ეს
რომ არ მოხდეს, მაგრამ დამშვიდების
უფლება მაინც არ გვაქვს. ახლავე უნდა
ვიმოქმედოთ, არსებობს უამრავი ხერხი,
რომ ტრაგედია თავიდან აყიცილოთ და
სარგებელიც მივიღოთ. ეს ინერტული
მასალა, გარდა მისია, რომ შესანიშვნავი
სამშენებლო მასალაა, მათ შორის ნაირის
გასამაგრებლად, სოფლის მეურნეობაშიც
შეგვიძლია გამოვიყენოთ მიწის სასეუქად.
მდინარის ჩამოტანილ მასალაში საქმაოდ
არის ძვირფასი და ოშვიათი ლითონები,
ოქრო, ვერცხლი, ტიტანი, ნიკელი, კოლ-
ფრამი, შეგვიძლია ეს კველაფერი გამოვი-
დოთ იქიდან და ფულად ვაქციოთ. პროე-
ქტში ესეც გვძონდა გათვალისწინებული,
მაგრამ საბჭოთა კავშირის ნგრევამ, ეს
საკიონიც გადაუზუვნებელი დატოვა. ახლა
ჩვენ ენგურის წყალსაცავის გარევულ
დონემდე ამოვსების საწყის ეტაპზე ვართ,
ანაკლილიდან შავი ზღვა გვიყვას, მო-
გებესენებათ, იქ დრმატულოვანი პრეტი
შენდება და ზღვის აგრესია უფრო მაღალს.
ჩვენ შეფასებით, ყრველწლიურად 5 ჰექ-
ტარი მიწა მიაქვს ზღვას, რადგან ის „კვე-
ბა“ არ აქვს, რაც მანძილე პრონდა, ამიტომ
ეს „კვება“ აუცილებლად უნდა გაკეთდეს.
დღეს დამატებით სხვა პროცესიც მიმდ-
ინარებს, ენგურის ქვედა ბიფფი მდინარის
კალაპტის დონის აწევა ხდება, რადგან
მას არ აქვს იმის ძალა, რომ კაშხლი
ქვემოთ არსებული ხევების და პატარა
მდინარეების მიერ ჩამოტანილი შვავი ზღ-
ვამდე გაიტანოს. ეს ჩამოშვავებული ნაკადე-
ბი გზადაგზა რჩება და ენგურის კალაპტებს
ავსებს. სანამ კაშხალი აშენდებოდა, 700,
800 და 1000 კუბმეტრი შვავი ისე გაიფლიდა
ენგურზე, რომ კაციშვილი ვერ გებულობდა,
ახლა საქმარისია სამასმა კუბმა გაიაროს,
რომ მოსახლეობას აზარალებს, იტბორება
ყანები, სახლები და ეზოები, იხრობა
შიხაური ფრინველები და პირუტკები. დღეს
უკვე იხევთ რეალობის წინაშე ვდგომაროთ,
რომ კაშხლის ზემოთაც და ქვემოთაც
სასწრავოდ უნდა განხორციელდეს უს-
აფრთხოების დონისძიებები. რაც ნიშანებს
მოინარის მიმდებარე ტარიისტისას და

კას, ანუ მოსახლეობის, სასოფლო-საქმეურნეო საკარგულების და სხვა მუშაობის მიზანის დაცვას. ოუ ენდურის ქვედა ბიუფის ნორმალური ექსპლუატაცია არ მოხდა და ამიცვენ მდინარის კალანტი, წყალდიდობისას შედეგად წამოსული ნაკადები კველაფერს წაღევავს. მდინარე ჩვენს სასარგებლოდ უნდა გამოვიყენოთ, ამოვიღოთ მისი ჩამოტანილი ინერტული მასალა, ჯერ ერთი, რომ დატბორვის საფრთხე მოიხსენება, მეორე, ინერტული მასალა მოყენ მხოლოდით დეფიციტურია, ჩვენ კი ამ მასალით და შესაბამისად სამშენებლო მასალით ერთ-ერთი უმდიდრესი ქვეყანა ვართ, რადგან საქართველო კულტანური წარმოშობის ზონაში მდებარეობს.

ეს მასალა ენგურის კალაპოტში დიდი
რაოდენობით დევს, მხოლოდ ამოღება
უნდა. ჩვენ თავის დროზე შესწავლილი
გვქონდა ანაკლიის, რუხის, ლიის კარი-
ერები, სწორედ იქიდან ამოღებული იხერ-
ტული მასალებით აშენდა ენგურკესი.

აშებარად ჩანს, რომ საქართველოში კატასტროფები და კატაკლიზმები პერიოდულად მეორდება, ხომ ვნახეთ რა ქნა გასულ წელს მდინარე ვერუმ. ეს ჩემთვის მოულოდნებელობა არ ყოფილა. კომუნისტების მმართველობისას, როდესაც ზუგდი შარტავა იყო კომეკავშირის ცეკას მძღვანი, მას უნდოდა „მზიური“ ვერეს ხეობაში გაკეთებულიყო, შემგვრიბა მეცნიერები, შევისწავლეთ ეს ადგილი, დაგამუშავეთ ოქმა და ბატონ ჟოვლის შევთავაზეთ, რომ ვერეზე, უნივერსიტეტის მაღლივი კორპუსის ზემოთ ორი გაშენდი აგვეშენებინა, რომ ნაშალი მასალები დაგვეჭირა, რათა წეალდიდობას მძმე შედგები არ გამოიწვია. პროექტი ისე გავაკეთოთ, რომ მარტო ქაშელები კი არ აგვეშენებინა, იქვე დაგვემზრულაჟებინა აგრეგატებიც, ერთგვარი საცელი ნაგებობა ყორილიყო, რათა პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტებს საკუთარი თვალით ენახათ, როგორ მუშაობდნენ ეს აგრეგატები და როგორ იყენებდნენ მათ ელექტროენერგიის წარმოებისთვის. კაშელის ამ ნაწილზე ჩვენმა ინსტიტუტმა გამოიქვეაწნა ნამუშევარი, დანარჩენ ინფრასტრუქტურულ ნაწილზე „გიპროგორსტრომი“ იმუშავა, 12 თუ 13 ტომი იყო, ეს საინინრო-გეოლოგიური შესწავლა. ეს ნამუშევრები არსებობს და თუ ვინმე დაინტერესდება, დღვესაც შეიძლება მათი მოპოვება. ჩვენ კალევების მიხედვით, კატეგორიულად აკრძალული იყო იმ ზონაში ჩასახლება, ამას ჩვენ 80-იანი წლების დასაწყისშივე გამომდიდროთ, მაგრამ არ გაითვალისწინეს პოსტსაბჭოთა ხელისუფლებებმა. მთელი ხეობის გაოლოგიური გადადება განვახორციელეთ, დავადგინეთ მექანიული ზონები, საიდან რა შეიძლება მომხდარიყოთ და იმიტომ ჩავთვალეთ აუცილებლად კაშელების აშენება. ეს სურათები და რუკები დღვესაც არსებობს, თუ გადაწყვეტებ ვერეს ხეობის ხელახლა შეწავლას, შეუძლიათ ეს რეკაბიც გამოიყენოთ, შეაძლოთ და მაშინვე მიხედებით, რა ცვლილებები მოხდა 30-35 წლის განმავლობაში ხეობაში და რასთან გაქონდა მაშინ საქმე. ეს პროცესები მეცნიერულად, ინიცირულად იმართებოდა სპეციალისტებული ორგანიზაციების მიერ, რასაც მხარს უჭერდა მაშინდელი ხელისუფლება.

„საერთო გაზეთი“

გაუნისტობრივი გულისხმივილი

„ო, ღმერთო ჩემო, სულ ძილი,
ძილი, როსდა გედირსოს შენ
გადგიძება!!!
იპიპიპიპ

1997 წელი დგა. ქალაქ ზუგდიდის ცენტრში მაშინ წიგნების დიდი მაღაზია იყო (დღეს იმ აღვილას ორი ბანკია გახსნილი და წიგნების მაღაზია საერთოდ არ არსებობს). მაღაზიაში მე ხშირად დავდიოდა, რათა ახალი წიგნები მყიფდა. ერთ დღეს გავიგე, რომ ბატონ მამანტი ძაძამიას გამოუშვია თავისი წიგნის მეორე ნაწილი (“სიტყვათა წარმომავლობაზე და პატორიობის პირველად ენაზე”). მივედი რა მაღაზიაში წიგნის საყიდლად, უნებლივებ კითხვა ამიკვიატდა თავში (ნებია ამის საშუალება თუ აქვთ ადამიანებს და რა რაოდენობით იყიდება წიგნი?) მეც კითხე ქალბატონ ლუარას, რაზედაც გამცა მოულოდნელი პასუხი. პასუხი, რომელმაც მე უფრო დამინტერენება, დამაინტერიგა

და გამხადა საიდუმლო განძთა
მაძიებელი.

ას ის პასუხიც: „იცო. შეიძლო
დავით? ამას მხოლოდ უცხოელები
ყიდულობენ და კითხულობენ
კიდევ! გაოგნებული არა, მაგრამ
კი ვიცოდი ეს გადაცმული ვითომ
„გაეროშნიერები“-ს არავითარი
მშევიდობის დასამყარებლად რომ
არ იყვნენ ჩამოსულნი ჩვენს
ქვეყანაში და მას შემდეგ მეც
უფრო მეტად ჩავეძიე ჩვენს
ისტორიას და არა მარტო - თანაც
დავიწყე „გაეროშნიერები“-ს
თვალთვალი (ამაზე შემდეგ შო
ვილაპარაგოთ). ასეა, ჩემო კარგებო,
ნათქვამია - „ვერ გაიტან ვოლს,
გაგიტანენ აქეთ“. შენ არ
გაინტერესებს შენი ისტორია,
ჯიშისა და მოღვამის ისტორია?
დაინტერესდა სხვა და კიდეც
გაიტანა რაც გვებადა
(მატერიალური სიმდიდრე). ისინი
დღესაც დაძრვიან, მხოლოდ სხვა
სახელებით, სხვა იმიჯით, კერძოდ

“ტურისტებად”. აბა, ვინ
გააკონტროლებს, ან რაში

სქიორდებათ კონტროლი, ოღონდ
ვინგე შემოვიდეს და ფული
გაკეთდეს და არა დაგიდევებნ რას.
მე მშენინვრად ვიცი, რომ ჩემი
წერილები იკითხება და იკითხება
უფრო უცხოელების მიერ, ვიცი,
აღრიცხავზეც რომ ვარ აყვანილი.
მერე ჩემი (და არა მარტო ჩემი)
წერილებიდან მიღებული ინფორ-
მაციოთ დიდი და შეძლებული
უცხოელი მეცნიერები სტატიებსა
და წიგნებზე ფულებს ლუნავენ,
ჩვენ კი კურზე გვმინავს, გვმინავს,
გვმინავს!!!!

მაგრამ თქვენ როგორდა
გაგაგებინოთ, თუ არ ვიყვირეთ
სიმართლე? სამწერალო ყვირილად
და ვაი-ვაგლახად გვიჯდება ამ
საიდუმლო ინფორმაციის მოპოვე-
ბაც და გაჟღერებაც, იმ პირებს,
ვინც კი მუშაობს საერთო საერთო
საქმისთვის.

ଫାର୍ମ ଟାଇପ୍‌ରେ

მაინც სად დაატიპ ამდენი ხალხი?

ნრდილელი სოციალურ ქსელ-
ში ფოტოს აქვეყნებს და აღ-
ნიშნავს, რომ ფოტოზე აღმგ-
ჭდილია „ნაციონალური
მოძრაობის“ წევრის ირაკლი
ახესაძისა და მოსახლეობის
შეჩვენდრა.

„ნაცობის“ კანდიდატი
ირალია აბესაძე – კრწანისში
მრავალთაობისა შესვეღრას
მართავს მოსახლეობასთან”, –
წერს ხრდილელი, თუმცა,
იგივეს სერიოზულად ამტ-
კოსტონის წარმატება.

ეიცეტდნება ხაციოთხალები.

